

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
роботи

Антон ПАНТЕЛЕЙМОНОВ

« 31 » 2021 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Національно-етнічні проблеми в міжнародних відносинах

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»

освітня програма «Міжнародні відносини»

вид дисципліни за вибором

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2021 / 2022 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

«27» серпня 2021 року, протокол № 1

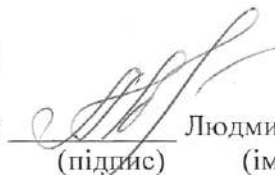
РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Ірина ЗАСТАВА, канд. політ. наук, доцент кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки.

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

Протокол від «26» серпня 2021 року № 1

Завідувачка кафедри

Людмила НОВІКОВА
(ім'я та прізвище)

Гарант освітньо-професійної програми
«Міжнародні відносини» (бакалаврського рівня)

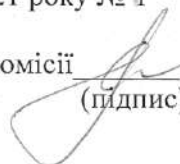

Євгенія СОЛОВИХ
(ім'я та прізвище)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин і туристичного бізнесу

Протокол від «26» серпня 2021 року № 1

Голова науково-методичної комісії

Лариса ГРИГОРОВА – БЕРЕНДА
(ім'я та прізвище)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «**Національно-етнічні проблеми в міжнародних відносинах**» складена відповідно до освітньо-професійної програми «**Міжнародні відносини**» підготовки **бакалавра** за спеціальністю **291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»**.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є ознайомити здобувачів із головними методиками та підходами до аналізу етнонаціональних взаємин в міжнародному контексті; сформувати максимально повні та цілісні уявлення про сучасні етнополітичні проблеми як у теоретичному, так і в практичному вимірах; надати комплексну характеристику причин, типів та наслідків сучасних етнонаціональних конфліктів, враховуючи специфіку їх перебігу в окремих країнах світу.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни полягають у формуванні:

загальних компетентностей:

ЗК1. Знання та розуміння предметної області спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» та професійної діяльності за фахом.

ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, зокрема завдяки використанню інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК7. Вміння аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення.

спеціальних (фахових) компетентностей

СК2. Здатність розуміти міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК7. Знання засад дипломатичної та консульської служби, уміння вести дипломатичне та ділове листування (в т.ч. іноземними мовами).

СК8. Розуміння характеристик розвитку країн та регіонів світу, особливостей та закономірностей глобальних та міжнародних інтеграційних процесів, включаючи процеси європейської та євроатлантичної інтеграції.

СК11. Розуміння основних засад дипломатичного протоколу та етикету.

СК12. Розуміння сутності та специфіки зв'язків з громадськістю у міжнародних відносинах.

СК13. Розуміння сутності сучасних стратегій ведення дипломатичних переговорів.

СК14. Здатність визначати особливості, характер та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

СК15. Здатність здійснювати всебічний аналіз причин і наслідків сучасних міжнародних конфліктів.

1.3. Кількість кредитів – 3

1.4. Загальна кількість годин – 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	
Семестр	
7-й	
Лекції	
16 год.	
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	
Лабораторні заняття	
год.	
Самостійна робота	
58 год.	
Індивідуальні завдання	

1.6. Заплановані програмні результати навчання

РН2. Демонструвати знання про природу та механізми міжнародних комунікацій.

РН18. Здійснювати самостійні індивідуальні та групові дослідження в сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики, регіонаознавства та міжнародних комунікацій, готувати та оприлюднювати звіти про результати досліджень.

РН19. Виконувати професійний усний та письмовий переклад з/на іноземну мову, зокрема, з фахової тематики міжнародного співробітництва, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, дво- та багатосторонніх міжнародних проєктів.

РН23. Брати участь у фахових дискусіях із проблем міжнародних відносин, зовнішньої політики та міжнародних комунікацій, поважати опонентів і їхню точку зору.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. Національно-етнічні проблеми: теоретичний вимір.

Тема1. Нація і етноси як категорії міжнародних відносин. Етнонаціональні конфлікти.

Феномен нації та націоналізму. Глобалізація націоналізму та національна ідентичність. Етнічні й національні конфлікти як реалії сучасного світу.

Етнополітологія та етноконфліктологія. Методологія етнополітичних досліджень. Етнічні спільноти, держави та «нації-держави» як суб'єкти та об'єкти етнополітичних досліджень.

Сутність «етнічної політики». М. Хетер, Т. Нейрн та концепція «внутрішнього колоніалізму». Парадигма «етніцистської позиції». А.Сміт і «старий етніцизм». «Нова етніцистська позиція» Дж.Ротшільд, К.Уільямс, А.Гідденс. Сучасні теорії націй. Суть та різновиди націоналізму.

Понятійний і категоріальний апарати курсу. Етнічна (національна) ідентичність. Групова солідарність. Національний ідеал. Національні, етнічні та релігійні меншини: генезис та еволюція понять.

Критерії типологізації етнічних конфліктів та їхні причини (економічні, соціально-психологічні, релігійні, політичні, адміністративно-правові, територіальні, історичні, екологічні). Етноконфлікт як різновид міжетнічної взаємодії.

Етнічні конфлікти в теорії міжнаціональних відносин. Глобалізація як модерна детермінанта етноконфліктів. Релігійний фактор міжетнічних конфліктів. Тероризм в етноконфесійних конфліктах. Насильні методи вирішення конфліктів. Недержавні актори у міжетнічному конфлікті. Асиміляція та інтеграція. Іредентизм як джерело міжнародних конфліктів.

Тема 2. Нації в умовах глобалізації. Політика мультикультуралізму.

Національні відносини в багатонаціональних державах. Національна держава в умовах глобалізації. Роль транснаціональних корпорацій у послабленні економічних функцій держави. Основні теоретичні підходи до функції національної держави в умовах глобалізації (Х. Джеральд, П. Міше, А. Бюль, З. Бауман). Феномен мультикультуралізму. Національні рухи в сучасному світі.

Розділ 2. Практичний вимір етнонаціональних проблем в міжнародних відносинах.

Тема 3. Етнонаціональні проблеми на пострадянському просторі.

Нові незалежні держави. Етнонаціональна політика України. Проблема національного суверенітету – детермінанта розвалу СРСР. Декларації про суверенітет, ухвалені в 1989-1990 рр. Утворення нових держав. Загальні етнонаціональні проблеми пострадянських націй. Етнополітичний конфлікт на сході України. Кримське питання.

Міжнаціональні конфлікти в Прибалтиці. Міжнаціональні конфлікти в Прибалтиці. Проблема громадянських прав російськомовного населення. Позиція Росії в захисті його прав. Територіальні претензії Латвії та Естонії до Російської Федерації. Проблема громадянських, майнових прав і соціальних інтересів у «Законі про іноземців» в Естонії.

Міжетнічне протистояння в Придністров'ї. Проблема офіційного визнання Молдовою самопроголошених Придністровської та Гагаузької республік (1993 р.). Війна Придністров'я й Молдови. Гарантії Молдови стосовно її та Придністров'я неприєднання до Румунії. Діяльність місії СБСЄ з метою врегулювання придністровського конфлікту. Угода від 8 травня 1997 р., збереження територіальної цілісності Молдови.

Етнічні конфлікти в Закавказзі. Чеченська криза. Історичні витоки проблеми Нагорного Карабаху. Його прагнення перейти під юрисдикцію Вірменії. Вірмено-азербайджанська війна. Самопроголошення Нагірно-Карабахської Республіки. Абхазький конфлікт. Рух за незалежність Абхазії від Грузії. Проголошення Абхазією незалежності та вступ на її територію грузинських військ (14 серпня 1992 р.). Етнічна історія як засіб обґрунтування конфліктуючим сторонами правомірності своїх позицій. Осетино-інгушські територіальні суперечки. Прагнення інгушів до національного самовизначення. Друга чеченська війна. Чеченське питання на сучасному етапі.

Етнічна та релігійна складова югославської кризи. Політика югославізму Б. Тіто. Етнополітика держави у 1980-х рр.: від югославізму до націоналізму. Причини міжетнічного конфлікту в СФРЮ. Розпад СФРЮ та активізація міжетнічних конфліктів у 1990-х рр. Перебіг міжетнічного протистояння в Хорватії. Проголошення автономії сербською Країною. Міжетнічний конфлікт на території Боснії та Герцеговини. Етнічна чистка у Серебрениці. Дейтонські угоди 1995 р. Ескалація міжетнічного конфлікту в

Косово. Міжнародний вплив на перебіг міжетнічних конфліктів. Сучасний стан міжетнічних взаємин на постюгославському просторі.

Тема 4. Етнонаціональні проблеми в державах ЄС.

Загальні тенденції міграційних процесів в ЄС. Трудова міграція. Основні міграційні проблеми ЄС. Міграція та розмивання національної ідентичності. Феномен мультикультуралізму. Еволюція ідентичності мігрантів у європейському соціокультурному просторі. Особливості ідентичності мусульманських мігрантів: феномен реісламізації 3-го покоління мігрантів.

Актуалізація праворадикальних рухів у країнах ЄС як реакція на трудову міграцію з країн третього світу. Внутрішньополітичні причини зростання попиту на правий радикалізм. Іміграція як зовнішньополітичний фактор посилення впливу ультраправих. Загальна характеристика європейських ультраправих партій. Програмні засади та діяльність Національного Фронту у Франції. Праворадикальні партії сучасної Швеції. Британська національна партія: формування й еволюція політичної програми та методи боротьби за її втілення.

Особливості виникнення та розвитку баскського сепаратизму. Міжетнічний конфлікт в Іспанії на ґрунті політизації баскського націоналізму. Діяльність праворадикальної організації ЕТА. Баскський сепаратизм у призмі легальних форм протистояння. Шляхи врегулювання конфлікту.

Основні моделі врегулювання етнонаціональних проблем у державах ЄС. Політика мультикультуралізму: специфіка та основні проблеми реалізації. Особливості реалізації мультикультуральної моделі етнонаціональної політики у Великобританії. Мультикультуралізм в етнополітиці ФРН. Політика мультикультуралізму у Франції.

Тема 5. Арабо-ізраїльське протистояння.

Витоки та причини конфлікту. Створення держави Ізраїль та реакція арабського населення Палестини. Початок арабо-ізраїльського протистояння. Кристалізація палестинської ідентичності у процесі конфлікту. Основні форми протистояння. Роль іноземних держав у загостренні протистояння (СРСР – США).

Спроби врегулювання конфлікту. Посередницька роль міжнародних організацій. Мирний процес в Осло. Стагнація мирного процесу в Осло. Активізація конфлікту наприкінці 1990-х рр. Посередницька роль США. «Дорожня карта». План одностороннього відділення. Сучасний стан та перспективи врегулювання конфлікту.

Тема 6. Етноконфесійні конфлікти в державах Азії.

Загальна характеристика етноконфесійних конфліктів та проблем у державах Азії. Курдська проблема в Іраці. Курдський сепаратизм в Туреччині. Етнокультурна конфліктність сучасного Ірану.

Міжетнічні взаємини та конфлікти в Афганістані. Особливості становлення багатонаціональної держави в Афганістані. Етнічна та культурна гетерогенність афганського суспільства на сучасному етапі. Положення етнічних меншин в Афганістані: ретроспективний експурс. Формування національної самосвідомості етнічних меншин. Роль пуштунського фактору. Сунніти і шіїти в Афганістані. Спроби формування стійкої територіальної ідентичності у патріархальному суспільстві: основні моделі та стратегії (ліберальна модель національної держави М. Дауда, комуністична модель, ісламська модель Талібану). Причини посилення міжнаціональної ворожнечі на сучасному етапі. Вплив громадянської війни на загострення міжнаціональних взаємин. Національний та

релігійний фактори політичної боротьби в сучасному Афганістані. Вплив зовнішнього фактору на розвиток міжнаціональних та міжконфесійних взаємин в Афганістані.

Етнорегіональні та релігійно-сектантські конфлікти в Пакистані. Конфесійно-етнічні конфлікти в малих державах Південної Азії. Етноконфесійні проблеми Індонезії. Західний Іран. Калімантан. Антикитайські виступи. Етноконфесійні конфлікти в Індонезії як форма соціально-економічного та політичного протесту.

Етноконфесійні проблеми на півдні Таїланду. Історичні витоки сепаратизму у південній частині Таїланду. Сучасна динаміка конфлікту.

Етнічний сепаратизм в КНР. Проблема тибетського сепаратизму. Синдзянь-Уйгурський автономний округ.

Тема 7. Етнонаціональні та етноконфесійні проблеми в державах Африки.

Загальні тенденції перебігу етноконфесійних конфліктів в Африканському континенті. Проблема трайбалізму. «Неспроможні націоналізми». Гібридні форми націоналізму.

Конфлікт тутсі і хуту: витоки та перебіг геноциду. Наслідки конфлікту. Проблема покарання злочинців. Етноконфесійний конфлікт у Судані. Геноцид у Дарфурі. Сучасний стан та проблема врегулювання конфлікту.

Етнічний фактор у державах Магрибу. Етнічні проблеми у Марокко. Міжетнічні взаємини в Алжирі та Тунісі.

Тема 8. Особливості етнополітики Канади та США.

Політика багатокультурності Канади. Регіональні особливості у контексті квебекського національного питання Американська модель етнополітики. Концепція «плавильного тигля». Сучасна політика американського мультикультуралізму.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Обсяг у годинах				Обсяг у годинах			
	Денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	пз	с. р.		л	п	с.р
Розділ 1. Національно-етнічні проблеми: теоретичний вимір.								
Тема1. Нація і етноси як категорії міжнародних відносин. Етнонаціональні конфлікти.	12	2	2	8				
Тема 2. Нації в умовах глобалізації. Політика мультикультуралізму.	12	2	2	8				
Розділ 2. Практичний вимір етнонаціональних проблем в міжнародних відносинах.								
Тема 3. Етнонаціональні проблеми на пострадянському просторі.	11	2	2	7				

Тема 4. Етнонаціональні проблеми в державах ЄС.	11	2	2	7				
Тема 5. Арабо-ізраїльське протистояння.	11	2	2	7				
Тема 6. Етноконфесійні конфлікти в державах Азії.	11	2	2	7				
Тема 7. Етнонаціональні та етноконфесійні проблеми в державах Африки.	11	2	2	7				
Тема 8. Особливості етнополітики Канади та США.	11	2	2	7				
Усього годин	90	16	16	58				

4. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Назва теми	Кількість годин
	Денна
Тема 1. Нація і етноси як категорії міжнародних відносин. Етнонаціональні конфлікти.	2
Тема 2. Нації в умовах глобалізації. Політика мультикультуралізму.	2
Тема 3. Етнонаціональні проблеми на пострадянському просторі.	2
Тема 4. Етнонаціональні проблеми в державах ЄС.	2
Тема 5. Арабо-ізраїльське протистояння.	2
Тема 6. Етноконфесійні конфлікти в державах Азії.	2
Тема 7. Етнонаціональні та етноконфесійні проблеми в державах Африки.	2
Тема 8. Особливості етнополітики Канади та США.	2
Разом	16

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Види, зміст самостійної роботи	Денна форма
Тема 1. Нація і етноси як категорії міжнародних відносин. Етнонаціональні конфлікти. <i>Завдання:</i> ознайомлення з літературою по темі, конспектування тез, підготовка доповідей, дистанційний курс у Moodle «Національно-етнічні проблеми в міжнародних відносинах», Тема 1.	8
Тема 2. Нації в умовах глобалізації. Політика мультикультуралізму.	8

<i>Завдання:</i> ознайомлення з літературою по темі, конспектування тез, підготовка доповідей, дистанційний курс у Moodle «Національно-етнічні проблеми в міжнародних відносинах», Тема 2.	
Тема 3. Етнонаціональні проблеми на пострадянському просторі. <i>Завдання:</i> ознайомлення з літературою по темі, конспектування тез, підготовка доповідей, дистанційний курс у Moodle «Національно-етнічні проблеми в міжнародних відносинах», Тема 3.	7
Тема 4. Етнонаціональні проблеми в державах ЄС. <i>Завдання:</i> ознайомлення з літературою по темі, конспектування тез, підготовка доповідей, дистанційний курс у Moodle «Національно-етнічні проблеми в міжнародних відносинах», Тема 4.	7
Тема 5. Арабо-ізраїльське протистояння. <i>Завдання:</i> ознайомлення з літературою по темі, конспектування тез, підготовка доповідей, дистанційний курс у Moodle «Національно-етнічні проблеми в міжнародних відносинах», Тема 5.	7
Тема 6. Етноконфесійні конфлікти в державах Азії. <i>Завдання:</i> ознайомлення з літературою по темі, конспектування тез, підготовка доповідей, дистанційний курс у Moodle «Національно-етнічні проблеми в міжнародних відносинах», Тема 6.	7
Тема 7. Етнонаціональні та етноконфесійні проблеми в державах Африки. <i>Завдання:</i> ознайомлення з літературою по темі, конспектування тез, підготовка доповідей, дистанційний курс у Moodle «Національно-етнічні проблеми в міжнародних відносинах», Тема 7.	7
Тема 8. Особливості етнополітики Канади та США. <i>Завдання:</i> ознайомлення з літературою по темі, конспектування тез, підготовка доповідей, дистанційний курс у Moodle «Національно-етнічні проблеми в міжнародних відносинах», Тема 8.	7
Разом	58

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Навчальним планом не передбачено.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Відповідність методів навчання та форм оцінювання визначеним результатам навчання за ОПП відображає табл. 7.1

Таблиця 7.1

Методи навчання та засоби діагностики результатів навчання за освітньою компонентною «Національно-етнічні проблеми в міжнародних відносинах»

Шифр ПРН (відповідно до ОПП) Результати навчання (відповідно до ОПП)	Методи навчання	Засоби діагностики /форми оцінювання
---	-----------------	--------------------------------------

РН2. Демонструвати знання про природу та механізми міжнародних комунікацій.	пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, метод проблемного викладу, евристичний та ін., а також методи дистанційного навчання на платформах Zoom, Moodle.	усне опитування або письмовий (тестовий) контроль на лекціях та семінарських заняттях; оцінювання: усних виступів з доповідями, виконання письмових (тестових) завдань, виконання аналітичних завдань, письмової (тестової) залікової роботи.
РН18. Здійснювати самостійні індивідуальні та групові дослідження в сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики, регіоналістики та міжнародних комунікацій, готувати та оприлюднювати звіти про результати досліджень.	пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, метод проблемного викладу, евристичний та ін., а також методи дистанційного навчання на платформах Zoom, Moodle.	усне опитування або письмовий (тестовий) контроль на лекціях та семінарських заняттях; оцінювання: усних виступів з доповідями, виконання письмових (тестових) завдань, виконання аналітичних завдань, письмової (тестової) залікової роботи.
РН19. Виконувати професійний усний та письмовий переклад з/на іноземну мову, зокрема, з фахової тематики міжнародного співробітництва, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, дво- та багатосторонніх міжнародних проектів.	пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, метод проблемного викладу, евристичний та ін., а також методи дистанційного навчання на платформах Zoom, Moodle.	усне опитування або письмовий (тестовий) контроль на лекціях та семінарських заняттях; оцінювання: усних виступів з доповідями, виконання письмових (тестових) завдань, виконання аналітичних завдань, письмової (тестової) залікової роботи.
РН23. Брати участь у фахових дискусіях із проблем міжнародних відносин, зовнішньої політики та міжнародних комунікацій, поважати опонентів і їхню точку зору.	пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, метод проблемного викладу, евристичний та ін., а також методи дистанційного навчання на платформах Zoom, Moodle.	усне опитування або письмовий (тестовий) контроль на лекціях та семінарських заняттях; оцінювання: усних виступів з доповідями, виконання письмових (тестових) завдань, виконання аналітичних завдань, письмової (тестової) залікової роботи.

Замість виконання завдань (вивчення тем) можуть також додатково враховуватись такі види активностей здобувача:

- проходження тренінг-курсів чи дистанційних курсів з використання сучасних освітніх технологій на платформах Coursera, Prometheus тощо (за наявності відповідного документу про їх закінчення, надання копії викладачу);
- участь в майстер-класах, форумах, конференціях, семінарах, зустрічах з проблем використання сучасних освітніх технологій (з підготовкою есе, прес-релізу, інформаційного повідомлення тощо, що підтверджено навчальною програмою заходу чи відповідним сертифікатом).

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

При вивченні дисципліни «Національно-етнічні проблеми в міжнародних відносинах» застосовуються наступні методи контролю: усний, письмовий. Контроль з дисципліни складається з поточного контролю.

Засвоєння тем (поточний контроль) контролюється на практичних заняттях. Також, передбачено обов'язковий контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу.

Поточний контроль є складовою організації освітнього процесу. Завданням поточного контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок здобувачів, набутих під час засвоєння розділів дисципліни. Розділ – це логічно завершена частина теоретичного та практичного навчального матеріалу з навчальної дисципліни. Кожен окремий розділ включає завдання для практичних занять та самостійної роботи. Поточна підсумкова оцінка – це сума балів, отриманих здобувачем за виконання всіх видів робіт, передбачених розділами дисципліни.

Поточний контроль (засвоєння окремих тем) на практичних заняттях проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю, виступів здобувачів з доповідями при обговоренні навчальних питань, тестів.

Сума балів за виконані завдання на практичному занятті наведена в пункті 9. Сума балів за виконані завдання самостійної роботи здобувачів наведена в пункті 9.

Поточний контроль самостійної роботи здобувачів проводиться у формі опрацювання навчальної літератури та нормативно-правових документів за темою, підготовка доповідей.

Сума балів, які здобувач може набрати за поточним контролем, дорівнює 60.

Здобувачі, знання яких оцінені мінімально необхідною для складання заліку кількістю балів, не мають право на виконання додаткових завдань для підвищення отриманої кількості балів.

Здобувачі, які були відсутні на лекції чи семінарському занятті, або отримали незадовільну оцінку, відпрацьовують пропущене заняття або незадовільну оцінку викладачу у дні його консультацій за графіком, затвердженим кафедрою

Для відпрацювання здобувач зобов'язаний надати індивідуально виконане завдання за темою пропущеного заняття та продемонструвати належний рівень теоретичної підготовки за темою заняття, яке відпрацьовується.

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень здобувача. Він проводиться у тестовій формі у вигляді семестрового заліку. Терміни проведення підсумкового семестрового контролю встановлюються графіком навчального процесу, а обсяг навчального матеріалу, який виноситься на підсумковий семестровий контроль, визначається робочою програмою дисципліни.

Підсумковий контроль здійснюється після вивчення дисципліни.

Семестровий підсумковий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень здобувача. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному цією робочою програмою дисципліни «Національно-етнічні проблеми в міжнародних відносинах».

Підсумковий контроль здійснюється у формі **заліку**. Проведення заліку у вигляді **тестування**. Пропонується 20 тестових питань закритого типу та з декількома варіантами відповідей.

Оцінювання – 2 бали виставляється здобувачу вищої освіти за одне тестове питання у випадку правильної відповіді. Загальна кількість балів за успішне виконання залікових (тестових) завдань – 40. Час виконання – до 80 хвилин.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких карантинних обмежень з заборонаю відвідування ЗВО здобувачам денної форми навчання надається можливість (за заявою, погодженою деканом факультету) скласти **залік в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі «Національно-етнічні проблеми в міжнародних відносинах» <https://moodle.karazin.ua>

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на заліку здобувач на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

Оцінка успішності здобувача з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок за поточним та підсумковим контролем.

Здобувачі, знання яких оцінені мінімально необхідною для складання заліку кількістю балів, не мають право на виконання додаткових завдань для підвищення отриманої кількості балів.

9. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання								Разом	Залік	Сума
Розділ 1		Розділ 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8			
7	7	7	7	8	8	8	8	60	40	100

Набрана кількість рейтингових балів здобувачем служить основою для оцінки.

За результатами поточного та підсумкового контролю здобувач може набрати від 0 до 100 балів включно.

Критерії оцінювання поточного контролю знань здобувачів за 8 бальною шкалою

Кількість балів	Критерії оцінювання
7-8	Здобувач цілком і всебічно розкрив питання, вільно оперує поняттями і термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити.
5-6	Здобувач достатньо повно і всебічно розкрив питання, вільно оперує термінологією і поняттями, демонструє знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити.
3-4	Здобувач розкрив питання у загальних рисах, але спостерігаються деякі упущення при відповіді на питання, обґрунтування неточні. Не підтверджуються достатньо обґрунтованими доказами.

1-2	Здобувач розкрив питання у загальних рисах, розуміє їхню сутність, намагається робити висновки, але при цьому слабо орієнтується в джерелах, припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно.
0	Здобувач не в змозі дати відповідь на поставлені запитання, або відповідь не правильна, не розуміє суть питання. Не ознайомлений з джерелами. Не може зробити висновків.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	Для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90–100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Роздуми про походження і поширення націоналізму. Київ, 2001. 240 с.
2. Бек У. Влада і контр влада у добу глобалізації. Київ: Ніка-Центр, 2011. 408с.
3. Богдан Л. Феномен мультикультуралізму українського суспільства та проблема національної ідентичності. НТУУ КПІ. 2014. С. 35-47.
4. Валевська І. Л., Перепелиця Г. М.. Конфлікт міжнародний. *Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т.* /Редкол.:Л. В. Губерський (голова) та ін. Київ: Знання України, 2004. Т.1. 760с.
5. Дмитриев, А. В. Конфликтология: учебник. Изд. 3-е, перераб. Москва: Альфа-М.: ИНФРА-М, 2009. 336 с.
6. Дондюк А. Конфлікт. *Філософський енциклопедичний словник* / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України: Абрис, 2002. 742 с.
7. Калакура О.Я. Мультикультуралізм: сутність, перспективи для України/ Вісник. Чорноморський літопис. 2010. Випуск-2. №4(1). С.19-25.
8. Карлова В. Мультикультуралізм як політико-ідеологічна доктрина: проблеми та виклики. Зб. наук. пр. НАДУ. 2011. Вип. 1. С. 209–220.
9. Картунов О. В. Західні теорії етнічності, нації та націоналізму. Навчальний посібник. Київ: Університет економіки та права «КРОК», 2007. 192 с.
10. Кимлічка В. Лібералізм і права меншин. Харків: Центр освітніх ініціатив, 2001. 176 с.
11. Колодій А. Нація як суб'єкт політики. Львів, 1997. 87 с.
12. Колодій А. Американська доктрина мультикультуралізму і етнонаціональний розвиток України. *Україна і США: взаємодія у галузі політики, економіки, культури і науки*. 2008. Вип.6: С. 5–14.
13. Конфликтология: учебник / под ред. В. П. Ратникова. 3-е изд., перераб. и доп. Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2011. 543 с.
14. Корнат Л. Я. Перспективи застосування теорії інтегруючого мультикультуралізму при виробленні концептуальних підходів до управління етнокультурною різноманітністю в

Україні. *Аспекти публічного управління*. 2015. № 7/8. С. 11–20.

15. Котигоренко В. Конфлікт. *Політична енциклопедія*. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. Київ: Парламентське видавництво, 2011. с.360.
16. Кузик П. Націоналізм та шовінізм у міжнародних відносинах. Львів: вид-во Львівського національного університету ім.І.Я.Франка. 2004. 264 с.
17. Лікарчук Д.. Роль міжнародних організацій у врегулюванні зовнішньополітичних конфліктів. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2020. №5. С. 35–44.
18. Партико Н. В. Психологія конфліктів : навч. посіб. Львів : Львівська політехніка, 2019. 132 с.
19. Перепелиця Г. Військово-політичний конфлікт. *Політична енциклопедія*. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. Київ: Парламентське видавництво, 2011. 808 с.
20. Печеранський І. П. Мультикультурна справедливість як проблема та політико-філософський дискурс. Мультикультуралізм як соціально-правове явище: виклики глобалізованого світу / за ред. А. М. Подоляки. Київ: ТОВ «Арт-технологія», 2015. С. 37–54.
21. Політичні технології регулювання міжетнічної та міжконфесійної взаємодії у новітніх українських реаліях: аналітична доповідь / за ред. д. політ. н. С.Ю. Римаренка. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2014. 188 с.
22. Прасюк О. Мультикультуралізм як соціокультурний феномен. *Науковий блок. Національний університет Острозька академія*. 2013. С. 11-21.
23. Сміт Е. Д. Нації та націоналізм у глобальну епоху / пер. з англ. М. Климчука і Т. Цимбала. Київ: Ніка-Центр, 2006. 210 с.
24. Степанов Е. И. Современная конфликтология: Общие подходы к моделированию, мониторингу и менеджменту социальных конфликтов: учеб. Пособие. Москва: URSS, 2014. 182 с.
25. Майборода О.М. . Етнічність у міжнародній системі. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф.Кураса НАН України, 2015. 408 с.
26. Михайлич О. В. Аналіз теоретичних підходів дослідження мультикультуралізму у соціології. Мультикультуралізм як соціально-правове явище: виклики глобалізованого світу / за ред. А. М. Подоляки. Київ: ТОВ «Арт-технологія», 2015. С. 55–65.
27. Націоналізм : антологія. 2-ге вид. / упоряд.: О. Проценко, В. Лісовий. Київ: Смолоскип, 2006. 858 с.

Додаткова:

28. Управління конфліктами: навч. посіб. / Г. М. Захарчин, Р. О. Винничук; 2-е вид., допов. Львів : Львівська політехніка, 2019. 192 с.
29. Формування української ідентичності в умовах сучасних викликів: теоретичні і політичні аспекти : монографія / В. П. Трощинський, В. А. Скуратівський, Н. П. Ярош та ін.; за заг. ред. В. П. Трощинського. Київ : НАДУ, 2018. 256 с.
30. Шевель І.П. Мультикультурні напруження та конфлікти за умов глобалізації. *Мультиверсум. Філософський альманах*. 2013. Вип. 3(121). 31 с.
31. Шевель І. П. Проблемні аспекти мультикультурних конфліктів в сучасному українському суспільстві. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2017. № 1. С. 167-170.
32. Юридичний конфлікт. *Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. / О. В. Петришин (відп. ред.) та ін.. 2017. Т. 3 : Загальна теорія права*. С. 912.

11. ПОСИЛАННЯ НА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ, ВІДЕО-ЛЕКЦІЇ, ІНШЕ МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. <https://www.unian.ua> – Українське Незалежне Інформаційне Агентство Новин

2. <https://www.ukrinform.ua> – Українське національне інформаційне агентство «Укрінформ»
3. <http://institute.gorshenin.ua> – Київський інститут проблем управління імені Горшеніна
4. <http://dif.org.ua> – Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва
5. <http://razumkov.org.ua> – Український центр економічних і політичних досліджень ім. Олександра Разумкова
6. <http://www.fpri.kiev.ua> – Інститут зовнішньополітичних досліджень
7. <http://prismua.org/pro-radu/> – Рада зовнішньої політики «Українська призма»
8. <https://mfa.gov.ua/ua> – Міністерство закордонних справ України

12. ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ЗА ДЕННОЮ ФОРМОЮ В УМОВАХ ПОДОВЖЕННЯ ДІЇ ОБСТАВИН НЕПОБОРНОЇ СИЛИ (В ТОМУ ЧИСЛІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ ЧЕРЕЗ ПАНДЕМІЮ)

В умовах дії карантинних обмежень освітній процес в університеті здійснюється за змішаною формою навчання, а саме:

- дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Zoom проводяться всі лекційні заняття;
- дистанційно на платформі Moodle (<http://dist.karazin.ua/moodle>) проводяться практичні (семінарські), індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи;
- аудиторно (за затвердженим розкладом занять) проводяться 10% практичних занять у навчальних групах кількістю до 20 осіб з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів.